

Улас Самчук і незламність української нації

Повня виходить з-за даху сусіднього будинку.

Не шукає опори. Не кличе підтримки.

Повня світить.

Радше, дарує се світло.

Байдуже, що ніч: повня сяє у темряві.

Крізь морок сипле сяйво променів.

Променів-надій, променів-оберегів, променів-захисників

від лихого і неприхильного, від немилого і злого.

Повня — надія.

Впливає з ночі й осяює ніч, що триває вже два роки.

І зрештою повня засліпить її цілком.

Промені кажуть: “Морок мине, ти тільки вір”.

Дім сусіда завжди інший. А коли в ньому не вирує війна, то й поготів. У сусіда міцніші стіни, надійніші двері, безпечний підвал і ще безліч необхідних речей, та спокою у чужому будинку чомусь не чути й близько. Там холодно, коли навіть тримаєш ноги на обігрівачі, там страшно, коли навіть тямиш, що війна за сотні кілометрів, там чужо, коли навіть поруч є хтось із близьких. Бо там — це не вдома. І поневіряючись світом, водячи за ніс самого себе, ти все ж таки збагнеш, що все це не те. Збагнеш, що це — не вдома: це не твоя країна, тут не лине звідусіль рідне слово, тут немає місць, де минала твоя юність, тут ніколи не було й не буде хати, де баба з дідом чекали тебе щоліта, тут не їздить той трамвай, котрий незмінно довозив тебе додому пізніми вечорами, немає вашого з друзями місця, де відбувалися всі здибанки... І ще безліч таких колючих “не”, що ти їх не наважишся вимовити навіть у розмові із самотою. А істина одна й непорушна: дім залишився вдома.

Українству як ідентичності повсякчас загрожували загребуці руки недоімперії. Як нині, так і в усі попередні сторіччя. Однак, ми завжди тямили свою відмінність від них, відтак прагнули всіляко проявити свою инакшість, намагалися розділяти “своє” і “чуже”. Жадали волі, будучи скутими в кайдани, не так фізичні,

як духовні. Та воля — птаха сильна, відважна. Вона не боїться битви — її лякає лишень ярмо. І нині ця пташка б'ється так мужньо й сміливо, тому що тямить усю нікчемність вражої орди. Наша воля не боїться анітрохи вогню, вона — фенікс.

Двадцять лютого понад сто років тому, двадцять лютого десять років тому, двадцять лютого нині. Здавалось би, звичайна дата, один із зимових днів, який мало не кричить, оповіщаючи, що весна вже близько... Та зима для українського народу — затяжна й немилосердна. Двадцять лютого тисяча дев'ятсот п'ятого року подарувало цьому світові одного з когорти світочів української літератури — Уласа Самчука — письменника істини, визначного публіциста, Людину. Це непересічна особистість, яку формувала війна і революція. Він зумів у своєму творчому доробку висвітлити життя всієї України ХХ сторіччя. Цієї ж дати десять років тому народжувалася нова українська нація. Нація, скроплена кров'ю і хрещена вогнем. Нація, що не боїться суворої зими. Нація, об'єднана вогнем вірності своїй святій землі. Їй боліли кровоточиві рани на тілах, та майбуття боліло більше. І як знаково й водночас трагічно, що двадцять лютого нині — це чотири дні до другої річниці війни, що триває не одне сторіччя. Ця дата — не лише черговий пам'ятний день стражденної України. Це перманентне нагадування про запеклу, безвідступну боротьбу мільйонів за вільну та суверенну державу. І маючи чимало днів у календарі, котрі заплямовані кров'ю волелюбного народу, варто завжди нагадувати собі що криється за нашою свободою. Наша соборність — результат надпотужної боротьби цілих поколінь українського народу. Народу, який свою Україну вимріяв і вигриз. Народ супроти всього глибоко занепокоєного світу. Правда супроти кривди. Воля супроти ярма.

Майстер слова, Улас Самчук, писав: “Війна ніколи не жартує”. Не жартує, коли живих людей кидає в пекло, коли готує на сніданок потужні вибухи, коли віднімає в дітей батьків, а що гірше — показує батькам смерть дітей. Не жартує і тоді, коли виганяє з домівки чи позбавляє житла. Забирає дім, у якому були твої перші кроки, у якому збиралася вся рідня, у якому були найчесніші розмови та назавжди лишились найтепліші спомини. Вона не жартує. Узагалі, звертаючись до творчого доробку письменника, важливо вбачати ті паралелі, що їх так легко

провести із життям нині. У романі “На краю часу”, який багато в чому є автобіографічним, йдеться про першу хвилю української політичної еміграції, яка опинилася у Празі та відстоювала своє українство. Хіба це не нагадує теперішнє становище тисяч наших громадян, котрі опинилися на чужині, “на краю часу”? Чому так? Бо досі існує відросток імперії зла, що повсякчас усіляко намагається позбавити життя просто за те, що ми посміли бути українцями і прагнемо жити вільно на своїй землі. У цьому чи не найпотужнішому творі Уласа Самчука подибуємо слова, котрі й зараз не втрачають своєї актуальності: “Наша анархія — це свобода нашої душі. Це привілея. Забери нам анархію, що залишиться?” А також письменник пише, що “всі наше лементи про воріженьків – це лементи кволіх і немічних. Ми не тому не самостійні, що були воріженьки, а тому, що ми слабкі...” Саме в роз’єднаності й розбраті письменник убачає найбільшу слабкість українців. Найбільший страх ординців — наша безстрашність і неподільність. І автор таки йме віру, що випробування гартують людей і перемоги неодмінно попереду: “Ми лише емігранти. Це так. Нас хтось вигнав. Нас ненавидять. Одно тільки ім’я кидає їх у гарячку... А що вже з іншим? А тому саме ми... Ми одного разу таки виграємо. У просторі землі і неба, у просторі тіла і духа є такі місця, куди мають доступ лише гнані і переслідувані”.

Слово також веде війну. Слово — зброя, що має силу захистити свій народ і вбити чужинців. Слово не горить у вогні, не розбивається внаслідок влучання снаряду. Слово чинить опір. Слово — управна зброя, гранично влучна навіть за тисячі кілометрів. Слово — вічність, у якій житиме правда про долю країни та її народу.

Завжди і повсякчас пам’ятати якою ціною. Чиїми іменами, чиєю кров’ю, чиїм життям... Не зрадити. Не схибити. Бути гідними тих, хто мав у собі сміливість відчайдушно боротися там за те, аби тут і досі було життя, а не його жалюгідна імітація. Аби ми могли смакувати травнем, радіти щедрому сонцю, потрапити під рясну літню зливу, що ладна змити зиму, яка триває для українців не одне сторіччя... Бути гідними. Бути свободними. Бути гідними цієї свободи.